

Magyar Helsinki Bizottság

A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG JELENTÉSE A FŐVÁROSI BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZET

II. OBJEKTUMÁBAN

2015. NOVEMBER 24-25-ÉN TETT LÁTOGATÁSÁRÓL

A Magyar Helsinki Bizottság öt megfigyelője 2015. november 24-25-én tett látogatást a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet II. objektumában. A jelentés ennek megfelelően csak a vizsgálat objektummal, nem pedig az intézet egészével kapcsolatban tesz megállapításokat.

A látogatás során az intézet munkatársai készségesen segítették a megfigyelők munkáját, valamennyi kérésüknek eleget tettek. Az intézet vezetése a látogatást megelőzően elektronikus formában továbbította a Helsinki Bizottság által összeállított részletes kérdőívre adott válaszok egy részét, amelyek nagyban hozzájárultak a megfigyelők hatékony, koncentrált munkavégzéséhez. A fennmaradó válaszokat a látogatás napján kapták kézhez a megfigyelők. Kiegészítő kérdések küldésére is sor került, amelyekre szintén választ kaptunk.

A Magyar Helsinki Bizottság megfigyelői látogatásuk kezdetén a büntetés-végrehajtási intézet parancsnokával folytattak megbeszélést. Ezt követően az intézet munkatársainak kíséretében bejárták az intézetet, és véletlenszerűen kiválasztott zárkákban az ott tartózkodó fogvatartottakkal a személyi állomány ellenőrzése nélkül beszélgettek. Megtekintették a közösségi tereket, könyvtárat, az intézetben működő varrodát, zuhanyzókat, élelmiszerboltot, valamint az udvart is. Beszélgettek az intézet vezetésével, több reintegrációs tiszttel (korábban nevelő), az intézet pszichológusával, az egészségügyi személyzettel, a lelkipásztorral, illetve a látogatáskor éppen az intézetben tartózkodó bv. ügyésszel is. A megfigyelők a látogatás második napján a jelentkezett fogvatartottak egyéni panaszait hallgatták meg négy szemközti beszélgetésen, szintén a személyi állomány ellenőrzése nélkül (látó-és hallótávolságon kívül). A látogatás végén a megfigyelők a vállalt titoktartás mellett megosztották általános jellegű észrevételeiket, a fogvatartottaktól szerzett tapasztalataikat az intézet vezetésével, illetve a sürgős teendőket igénylő esetekről még a helyszínen beszámoltak a parancsnok-helyettesnek.

Ez a jelentés a kétnapos látogatás egészéről készült, első részében a megfigyelők általános jellegű tapasztalatait vázoltuk, a második részben pedig a fogvatartottak fogvatartási körülményekkel kapcsolatos észrevételeit írtuk le, amelyeket a beleegyezésük esetén jeleztünk az intézeti vezetésnek is.

A jelentés elsősorban a feltárt hiányosságokat és problémákat írja le, a kifogásra okot nem adó jellemzők háttérbe szorulnak. Igyekeztünk ugyanakkor kiemelni a pozitívumokat is. A Helsinki Bizottság javaslatokat abban az esetben tett, ha az intézeti gyakorlat felülvizsgálatát kiemelkedően fontosnak tartotta.

E jelentés tervezetét véleményezésre továbbítottuk a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetnek. A Helsinkai Bizottság által kommentár nélkül elfogadható javításait azok feltüntetése nélkül a szövegbe építettük be. Ha a Bizottság és az intézet eltérő álláspontot képviselt, illetve a leírtak kiegészítésre szorultak, az intézet megjegyzéseit szürke háttérrel illesztettük a szövegbe. Az intézet által kiegészített jelentést megküldtük a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának, amellyel ugyanezt az eljárást alkalmaztuk. A Helsinkai Bizottság javaslatai *dőlt betűvel* szerepelnek a szövegben.

I. Összefoglaló

I.1. A személyi állomány és a fogvatartottak viszonya

A Helsinki Bizottság megfigyelőinek egyetlen fogvatartott sem panaszkodott arról, hogy a személyi állomány részéről fizikai bántalmazás érte volna vagy ilyenről hallott volna az objektumban. A személyi állomány egy tagjával kapcsolatban merült fel, hogy kifogásolható módon viselkedik a fogvatartottakkal. A megfigyelők ezt a helyszínen a látogatás befejezésekor közölték a parancsnok-helyettessel is. Ugyanakkor a fogvatartottak rendkívül elismerően nyilatkoztak két reintegrációs tiszt munkájáról. A Bizottság megfigyelői összességében azt tapasztalták, hogy nyugodt a légkör az intézetben, a felügyelet és a fogvatartotti állomány viszonya jó.

I.2. Mobiltelefonálással kapcsolatos problémák

2015 augusztusától a fogvatartottak intézeti mobilkészüléken telefonálhatnak. Az új rendszerrel kapcsolatosan két jelentős probléma van: a hívásdíjak emelkedése és a privát beszélgetés lehetőségének hiánya.

Visszatérő panasz volt, hogy a hívások díja jelentősen emelkedett a korábbi, vezetékes telefonról indítható hívások árához képest. A rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján az új rendszerben már nincs különbség a csúcsidőben és a csúcsidőn kívül indított hívások ára között. Továbbá míg a korábbi szolgáltató által biztosított rendszerben a hívások elszámolása másodperc alapú volt, addig mobilról indított hívások elszámolása perc alapú.

A Magyar Helsinki Bizottság aggályosnak tartja, hogy a piacinál jóval magasabb árért lehet a börtönben telefonálni, valamint a perc alapú elszámolást is. Ez nagymértékben korlátozza, és adott esetben ellehetetlenítheti a (különösen a nehéz anyagi helyzetben lévő) fogvatartottak kapcsolattartását családtagjaikkal, ami hátrányosan befolyásolja a fogvatartottak reintegrációs esélyeit. A megemelt díjak akadályozhatják a védővel való kapcsolattartást és így a tárgyalásra való megfelelő felkészült, a védekezés előkészítését is.

Jelentős probléma az is, hogy a mobiltelefonos rendszer nem biztosít lehetőséget privát telefonbeszélgetések bonyolítására. A telefont ugyanis a fogvatartottak nem vihetik ki a zárkából, így zárkatársaik jelenlétében kell beszélniük családtagjaikkal, védőjükkel. Különösen aggályos ez az előzetes letartóztatásban levő fogvatartottak esetében, hiszen nincs lehetőségük bizalmasan egyeztetni a büntetőeljárásbeli védelmi stratégiájukat.

A Magyar Helsinki Bizottság javasolja, hogy az intézet biztosítson olyan helyiséget, ahol a fogvatartottaknak lehetőségük van privát beszélgetések lefolytatására. Ez különösen indokolt olyan fogvatartottak esetében, akik jogszabályi előírás alapján napi 23 órát a zárkában töltenek és csak fogvatartott társaik előtt tudnak hozzátartozóikkal, ügyvédjükkel beszélgetni.

I.3. Kevés szabadidős lehetőség a férfi fogvatartottak számára

Az intézetben a fogvatartottak körülbelül 2/3-a nő, akik többféle szabadidős tevékenység között választhatnak. Ezen felül lehetőség van általános iskola 5-6 és 7-8 osztályába való beiskolázásukra is a felújított, jól felszerelt tanteremben.

Ezzel ellentétben a férfi fogvatartottak számára csak az istentisztelet jelent rendszeres közösségi programot. Nyelvi képzés vagy általános iskolai oktatás egyáltalán nem érhető el számukra, edzőterem az objektumban nincs.

A férfi fogvatartottak szintjén levő közösségi helyiség ráadásul nagyon kicsi, körülbelül 8 nm, amelyben egy mikró, egy asztal, két pad és egy tv található.

A Helsinki Bizottság javasolja, hogy az intézet szervezzen kulturális, illetve sportprogramokat a férfi fogvatartottak számára és lehetőség szerint biztosítsák részükre a nyelvi képzésekben és az általános iskolai oktatásban való részvételt is. Több fogvatartott említette, hogy amennyiben rendelkezésre állna edzőterem, azt rendszeresen használná.

Az Intézet válaszában közölte, hogy a II. objektumban iskolai oktatás valóban csak női fogvatartottak számára elérhető, azonban a III. objektumban férfiak számára is elérhető ez, és e célból kérelemre áthelyezik az érdeklődőket, erről tájékoztatják őket, de ilyen irányú kérelem még nem érkezett.

I.4. Orvosi vizsgálatok

Az intézet tájékoztatása szerint az orvosi ellátás során a felügyelet minden esetben a rendelőben tartózkodik, halló-és látótávolságon belül.

A Magyar Helsinki Bizottság aggályosnak találja, hogy a fogvatartottaknak nincs lehetőségük négy szemközt megosztani kezelőorvosukkal egészségügyi panaszukat. Különösen problémás lehet ez olyan esetekben, amikor a fogvatartott a személyi állomány tagja által elkövetett bántalmazásról szeretne beszámolni.

A Bizottság a Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság (CPT) Magyarországról szóló 2014-es jelentését szem előtt tartva azt javasolja, hogy az orvosi vizsgálatokat az állomány egészségügyi feladatokkal nem rendelkező tagjai hallótávolságán, és – kivéve, ha az érintett egészségügyi szakember kifejezetten az ellenkezőjét kéri egy adott ügyben – látótávolságán kívül végezzék.

II. Az intézet működésére, a fogvatartottakra vonatkozó adatok, tapasztalatok

II.1. Az intézet alapadatai

A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet II. objektuma régi épület. 2009-ben be kellett zárni, mert a beázások alkalmatlanná tették az épületet fogvatartottak elhelyezésére. Az épületet

2011 nyarán nyitották meg újra, miután a tetőzetet felújították. Ezzel egy időben a túlszűfolttság enyhítése érdekében 100 férőhellyel bővítették az objektum befogadóképességét, a szomszédos rendőrségi fogda egy szintjének hozzácsatolásával. A munkálatok során fogvatartottakat is foglalkoztattak.

Az intézet 7 szintes, fogvatartottakat a 3-6. emeleten helyeznek el.

II.2. Létszámadatok

II.2.1. A személyi állomány

A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet II. objektumában a Helsinki Bizottság látogatásakor 119-en voltak állományban.

A parancsnok az I. számú objektumból vezeti az intézetet, a II. számú objektum mindennapi életét parancsnok-helyettes irányítja.

Az objektumban hat reintegrációs tiszt (köztük egy vezető reintegrációs tiszt) lát el szolgálatot. Az objektumban a 2015-ös telítettségi adatok alapján átlagosan 55 fogvatartott jut egy reintegrációs tisztre. A legnagyobb reintegrációs csoportban a fogvatartottak száma 70 fő.

Ez a munkateher a Helsinki Bizottság által a közelmúltban monitorozott intézetekhez képest jóval kedvezőbb. A monitorozás során több fogvatartott is kiemelte, hogy a reintegrációs tisztek segítenek hivatalos ügyeik intézésében és aktívak szabadidős tevékenységek szervezésében is.

A személyi állomány legnagyobb részét a biztonsági osztály képezi (87 fő), amely a fogvatartottak felügyeletéért felelős.

Egy fogorvos, egy főápoló, öt szakápoló és egy adminisztrátor dolgozik az egészségügyi osztályon. Az intézetben egy szakpszichológus van, aki minden nap nyolc órában rendel.

A személyi állomány 47%-a nő (56 fő), köztük a parancsnok-helyettes.

II.2.2. A fogvatartotti állomány

Az objektum teljes befogadóképessége 282 fő, a látogatás napján a ténylegesen 326 fő volt, ami 115 %-os telítettséget jelent. Az objektum átlagos telítettsége az intézet tájékoztatása szerint 125%, amely csökkenő tendenciát mutat. 2014 októberében a létszám még 505 fő volt, de a fogvatartottak egy jelentős részét átszállították Szombathelyre.

A szűfolttság csökkentése is elsődleges szempont volt az 2011-es újranyitáskor, amikor a korábban említettek szerint a szomszédos rendőrségi fogda egy szintjének átcsatolásával 100 férőhellyel bővült az intézet befogadóképessége.

A fogvatartottak körülbelül kétharmada nő. Előzetes letartóztatásukat töltőket is elhelyeznek itt, valamint szabadságvesztés büntetésre és elzárásra ítélteteket is.

Az objektumban a látogatáskor 178 előzetesen letartóztatott fogvatartott volt, ez a fogvatartottak 54%-át jelenti.

II.2.2.1. Fogvatartottak a végrehajtási fokozat szerint

Az objektumban fogvatartottak közül 146-an töltik ítéletüket, amelyek fokozatok szerinti eloszlása a következőképpen alakul:

végrehajtási fokozat	fogvatartottak száma	ebből fiatalok	összesen (%)
fegyház	10	0	6,84
börtön	79	0	54,1
fogház	56	1	38,35
szabálysértési elzárás	1	1	0,68
összesen	146	26,84	100

Az intézetben túlnyomó többségében börtön és fogház végrehajtási fokozatú fogvatartottakat helyeztek el. A fegyház végrehajtási fokozatú fogvatartottak száma alacsony, a fiatalok száma elenyésző. A fogvatartottak mindössze 1 %-át sorolták magas biztonsági fokozatú csoportba, közel 95% közepes biztonsági szintű. Ilyen magas arányú fogházas fogvatartotti létszám esetében meglepően kevés az alacsony biztonsági kockázatúnak ítélt fogvatartott.

II.2.2.2. Speciális csoportok

A látogatáskor két speciális csoport működött az objektumban, a drogprevenációs részleg és az enyhébb végrehajtási szabályok alá eső fogvatartottak.

A drogprevenációs részlegen kilenc fogvatartott van elhelyezve; a részleg három zárkából áll, amelyek ráccsal vannak elválasztva a körlet többi részétől. A zárkákban jutalomként az intézet hűtőszekrényeket helyezett el, amelyeket a fogvatartottak térítésmentesen használhatnak.

A részlegre kizárólag kérelem alapján lehet kerülni, de nem feltétel, hogy az elkövetett, illetve a vád szerinti bűncselekmény kábítószerrel való visszaélés legyen. A Helsinki Bizottság munkatársai beszélgettek több olyan fogvatartottal is, akik azért jelentkeztek ide, mert közvetlen hozzátartozóik leszokását szeretnék segíteni szabadulásukat követően. Az előterjesztett kérelemről a Befogadási és Fogvatartási Bizottság dönt a pszichológus véleménye alapján.

Az elhelyezésnek időbeli korlátja nincs, szabadulásig is tarthat.

Amennyiben nincs szabad hely a drogprevenációs részlegen és a jelentkező beleegyezik, átszállítják másik intézetbe, ahol szintén működik ilyen részleg. Heti egy alkalommal tartanak külön foglalkozást, és kéthetente egyszer tart csoportos foglalkozást a Magyarországi Református Egyház Válaszút Misszió Drogkonzultációs Iroda, amelyen a fogvatartottak által felhozott témákról beszélgetnek.

A biztonsági osztály tájékoztatása szerint a drogfogyasztás más bv. intézetekhez képest ritka, elsősorban a női fogvatartottak magas aránya miatt, rájuk ugyanis kevésbé jellemző a kábítószer-használat.

Az adatszolgáltatás időpontjában az objektumban 11 fogvatartott esetében engedélyezték az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását. A Helsinki Bizottság munkatársai látogatásukkor a zárkabejárások során beszélgettek egy fogvatartottal, aki elmondta, hogy külső helyszínen végez munkát EVSZ-es fogvatottként.

A személyi állomány tagjai a megfigyelők kérdésére elmondták, hogy az utóbbi években növekvő tendencia tapasztalható az EVSZ-esek számában.

Pszichoszociális, gyógyító-terápiás, átmeneti, alacsony kockázatú részleg nincs az intézetben. Az intézet véleménye szerint a pszichoszociális részleg lényege a hosszú távú terápia lenne, az objektumban pedig magas az előzetes letartóztatást töltők száma, akiknek sorsa bizonytalan.

Szexuális bűncselekményt elkövetett fogvatartottak részére nincs kialakítva külön zárka.

LMBTQ fogvatartottakról tud a személyi állomány, de külön zárka nincs kijelölve részükre sem. Az intézet tapasztalati szerint a zárkatársak elfogadóak, szexuális irányultság miatt nem jellemző konfliktus a női fogvatartottak között. Az azonban előfordul, hogy fegyelmi eljárásra szerelmi ügyből kifolyólag kialakult vita, verekedés miatt került sor.

A reintegrációs őrizetet az intézet pozitív lépésnek tartja, amely csökkentheti a túlzásfúltság problémáját. Feltételeinek a látogatás idején két fogvatartott felelt meg, korábban az intézetből hét elítélt tölthette otthon az ítélete végét.

A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet hajtja végre a reintegrációs őrizeteket Komárom-Esztergom, valamint Pest megye és Budapest területén, az országos létszám 1/3-át.

Az eljárásról az intézet vezetése elmondta, hogy a lábperacet szabadítási eljárás keretében teszik fel még az intézetben, és végleges szabadításra is vissza kell jönnie a fogvatartottnak, ekkor veszik le róla az eszközt. A reintegrációs őrizetben levők monitorozása az I. objektumból történik. A mozgását csak a büntetés-végrehajtás figyeli, a rendőrség nem.

II.2.2.3. Külföldi fogvatartottak

A látogatás első napján 27 nem magyar állampolgárságú fogvatartott volt az objektumban. A befogadáskor a fogvatartottakat tájékoztatják jogaikról és kötelezettségeikről. A BVOP által kiadott egységesített házirend 18 nyelven áll rendelkezésre (albán, angol, arab, francia, horvát, kínai, lengyel, lovári, német, orosz, román, spanyol, szerb, szlovén, szlovák, török, ukrán, vietnámi), amelyekből a könyvtárban érhető el egy-egy példány. A kivételes esetektől eltekintve ezek feltehetően lefedik a külföldi fogvatartottak által beszélt, értett nyelveket.

Az egységes házirend mellé az intézetek kiegészítő szabályokat foglalhatnak egy „szűkített házirendbe”. A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet kiegészítő szabályai angol, német, orosz, lengyel és román nyelven érhetőek el.

A Helsinki Bizottság munkatársinak tapasztalata szerint a fogvatartott külföldi állampolgárok változó szinten beszéltek és értették a magyar nyelvet. A mindennapokban a kommunikációt tipikusan a fogvatartott zárkatársai segítik elő, a közvetítő nyelv általában az angol vagy a német, de akadnak olyanok, akiknek a nyelvi korlátok miatt a kommunikációjuk minimálisra korlátozódott.

Az intézet tájékoztatása szerint három olyan külföldi fogvatartott van, akik – saját döntésük alapján – senkivel sem tartják a kapcsolatot. A Helsinki Bizottság megfigyelői előremutatónak tartják azt a gyakorlatot, hogy külföldi állampolgár fogvatartottak kapcsolattartói – tekintettel a sokszor nehezen megszervezhető, költséges és hosszú utazásra – előzetes jelzés nélkül is beszélőre érkehetnek hozzátartozójukhoz minden szerdán. A hét többi napján számukra is bejelentkezés szükséges.

Visszatérő probléma, hogy a külföldi állampolgárok nehezebben és később jutnak információkhoz saját ügyükkel kapcsolatban. A Bizottság munkatársai találkoztak egy fogvatartottal, akinek több mint két éve folyamatban van a kiadatási ügye és nem tudja, jelenleg milyen szakaszban tart az eljárás.

A Bizottság javasolja, hogy az intézet segítse elő a fogvatartottak kommunikációs lehetőségeinek javítását, például magyar nyelvi tanfolyam szervezésével, szótárak beszerzésével. A Bizottság javasolja továbbá, hogy a külföldi fogvatartottakat külön kérés nélkül is tájékoztassák a kiadatási ügyükben történt fejleményekről.

II.3. Körülmények

II.3.1. Zsúfoltság

A BVOP tájékoztatása szerint 2015-ben az éves átlagtelítettség 135%-os országos viszonylatban, amelyhez viszonyítva az objektumban a látogatás napján tapasztalt 115 %-os, illetve a 125 %-os átlagos telítettség jónak mondható. Mindazonáltal a Bizottság munkatársai azt tapasztalták, hogy a tartósan kihasználatlan ágyak – főleg a nagy zárkákban – továbbra is a zárkákban maradtak, feleslegesen foglalva az egyébként is szűk helyet. Az intézet vezetése már látogatásunkkor jelezte, hogy ezeket az ágyakat terveik szerint szétszerelik, és máshol tárolják a jövőben, ezáltal valóban több hely jut majd a zárkában tartózkodó fogvatartottaknak.

A jogszabályban előírt három nm-es mozgásteret (amely azonban nem felel meg az Európai Emberi Jogi Bíróság gyakorlata szerinti, minimálisan négy nm-es standardnak) az objektum a látogatáskor 77 zárkában tudta biztosítani (ebből négy fogdazárka, egy egészségügyi zárka és egy fertőzőzárka). A fennmaradó 14 zárkában összesen 95 fogvatartott számára nem tudják biztosítani az előírások betartását. Az objektumban a legkisebb, egy főre jutó mozgáster a leginkább zsúfolt zárkában 3,54 nm. Összehasonlításképpen: a Fővárosi Büntetés-végrehajtási intézet I. objektumában ez a szám 1,6 nm, a III. objektumában pedig 2,27 nm.

A Helsinki Bizottság hangsúlyozza, hogy a beszűkült lélettérben történő elhelyezés nagyban növeli a fogvatartottak frusztráltság-érzetét, a hosszú távú zsúfolt elhelyezés pedig sérti az emberi méltóságot, kimeríti az embertelen, megalázó bánásmódot. Különösen igaz ez azon

körletek esetében, ahol a zárkák ajtaja napközben is zárva van. A Fővárosi Büntetés-végrehajtási intézetben ez az előzetes letartóztatott és fegyház fokozatra ítélt fogvatartottakat jelenti, a fogház és börtön fokozatú szabadságvesztést és elzárást töltők esetében a zárka ajtaja napközben nyitva van

II.3.2. Egyéb fizikai körülmények

Jelentős különbségek tapasztalhatóak az objektumon belül, a felújított körletek nyilvánvalóan sokkal kedvezőbb állapotban vannak. A megtekintett zárkákban a megfigyelők nem tapasztaltak sem penészedést, sem málló vakolatot. A zárkák berendezési tárgyai azonban viseltesek, elhasználtak.

A felújított részlegen több zárkában is panaszkodtak a fogvatartottak az ablakoknál kívül és belül egyaránt elhelyezett rácsokra, amelyek miatt azok csak néhány cm-re nyithatóak. Ez akadályozza a levegő áramlását, ami különösen aggályos azon zárkák esetében, amelyek ajtaja napközben is be van zárva és nem rendelkeznek külön szellőzésű vécével.

Az objektumban 23 külön szellőzésű vécé található. 49 zárkában, azaz aktuálisan 187 fő esetében viszont nincs külön szellőzés. Ezt a körülményt az Emberi Jogok Európai Bírósága lényegesnek értékelte az embertelen, megalázó bánásmóddal kapcsolatos kérelmek elbírálásakor. A megfigyelők számos zárkában találkoztak OSB lappal elválasztott vécével, amely ugyan nem tökéletes megoldás, ugyanakkor lényegesen jobb, mint a más intézetekben tapasztalt függönyös megoldás. A vécéhasználat főleg a nagyobb méretű zárkákban jelent problémát, ahol esetenként 10 vagy ennél is több fogvatartott kénytelen ugyanazt az egy vécét használni.

Poloskákra a fogvatartottak nem panaszkodtak.

A Bizottság javasolja az ablakok nyithatóságát megoldani, hogy biztosított legyen a megfelelő szellőzés. Hosszútávon a külön szellőzésű vécék kialakítása elkerülhetetlen.

II.4. Rendkívüli események

Az intézet tájékoztatása szerint a 2014-es évben két haláleset történt az intézetben (egy heveny szívelégtelenség miatt és egy önakasztás általi), de egyik sem a II. objektumban.

2014-ben az objektumban négy hivatali visszaéléssel kapcsolatos eljárás indult, ezekből hármat megszüntettek, egy pedig jelenleg is folyamatban van. Bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény miatt két esetben indult nyomozás. Az egyik eljárást megszüntették, a másikban már született egy nem jogerős marasztaló ítélet.

Az intézet tájékoztatása szerint a személyi állomány által elkövetett bűncselekmények száma stagnál. Az eljárás megszüntetésére szinte mindig az ügyészi szakban kerül sor: elutasítja már magát a feljelentést vagy megszünteti az eljárást arra hivatkozva, hogy a cselekmény nem bűncselekmény vagy az eljárás folytatásától nem várható eredmény (Be. 190.§(1)a-b)).

Fogvatartott által elkövetett becsületsértés miatt az objektumban egy esetben indult eljárás, amelyet megszüntettek. A sértett szociális segédelőadóként dolgozik az objektumban.

Az intézet egészére vonatkozóan munkatársainkat arról tájékoztatták, hogy a fogvatartottak által elkövetett becsületsértések száma növekszik, aminek oka az, hogy a jelenleg hatályos Btk. hivatalból üldözendővé nyilvánította a hivatalos személy sérelmére elkövetett becsületsértést, míg eddig a sértett dönthetett arról, hogy megindítja-e az eljárást.

2014-ben a II. objektumban 11 alkalommal alkalmaztak kényszerítő eszközt: négy alkalommal elítélttel szemben (három alkalommal testi kényszer, egy alkalommal bilincs), előzetes letartóztatottal szemben hét alkalommal (öt alkalommal testi kényszer, egy alkalommal bilincs). Az alkalmazás gyakorisága az intézet tájékoztatása szerint intézeti szinten mintegy 19%-kal nőtt.

Szolgálati kutyát kényszerítő eszközként 2014-ben nem alkalmaztak, napi szolgálati feladatok ellátására azonban igen: biztonsági vizsgálat, biztonsági szemle, tiltott tárgyak és eszközök felderítése, valamint kíséresi feladatok esetén.

Öngyilkossági kísérlet ritkán fordul elő az objektumban, legutóbb 2014-ben: az egyik fogvatartott konzervdoboz fedelével vágta fel ereit. Hasonló esetek megakadályozása érdekében a hagyományos csomagolású konzerveket betiltották a börtönökben, már csak alusziles csomagolás kapható.

Három esetben nyolc napon belüli sérüléssel végződő önsértést regisztráltak. Az objektumban naponta frissített „szuicid” listát vezetnek, amely a személyzet számára hozzáférhető. A lista a pszichológusi vélemény alapján veszélyeztetettek és a korábban próbálkozók nevét tartalmazza. A listán szereplőkkel a pszichológus rendszeresen foglalkozik, a felügyelet gyakrabban ellenőrzi őket és nem maradhatnak egyedül a zárkában.

II.5. Bánásmód

Amint a jelentés elején, az összefoglalóban is kiemeltük, a megfigyelőknek a kétnapos látogatás során egy fogvatartott sem említett bántalmazást. A fogvatartottak és a felügyekek viszonya a Bizottság munkatársainak megfigyelései alapján jónak mondható. Több fogvatartott is említette, hogy más bv. intézetekben is tartották már fogva és itt találják leginkább kielégítőnek a bánásmódot.

Az Összefoglalóban említettek szerint a felügyelet egy férfi tagjával kapcsolatban több fogvatartott jelezett panaszt (nagy címletű pénzt mutogat nekik, tiszteletlen hangnemben beszél velük). A Bizottság munkatársai látogatásuk végén felhívták az intézmény figyelmét az említett személy magatartására.

Az intézet a fogvatartottaktól érkező panaszok számáról nem vezet nyilvántartást. A bv-hez benyújtott kártérítési igények leggyakrabban a következő jogsértésekre vonatkoztak: nem megfelelő elhelyezés, csomaggal kapcsolatos panaszok, víz biztosítása a zárkában, nem megfelelő egészségügyi ellátás, nem megfelelő ételmezés.

II.6. Ellátás

II.6.1. Étkezés

Az ételt nem helyben, hanem a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet III. objektumában főzik, onnan szállítják át naponta: reggel szállítják a reggelit, délben a meleg ebédet. Heti háromszor meleg vacsora van, azt este szállítják át, egyébként az ebéddel együtt.

A Bizottság munkatársai a fogvatartottaktól többféle véleményt hallottak az étellel kapcsolatban. Volt, aki ehetetlennek minősítette, többen viszont azt állították, a közelmúltban új szakácsot alkalmaztak és azóta jobb ízű. Többen megjegyezték viszont, hogy kevés zöldséget és gyümölcsöt kapnak.

II.6.2. Orvosi és pszichológiai ellátás

A Bizottság meglátása szerint általánosságban elmondható, hogy az egészségügyi ellátás színvonala, eszköztára és szervezettsége jó.

II.6.2.1. Személyi feltételek

Az egészségügyi személyzetet hivatásos szakápolók, közalkalmazott szakápolók és szerződéses vállalkozó orvosok, valamint egészségügyi asszisztensek alkotják.

Pszichiáter kéthetente rendel az objektumban.

Az objektumban hétfőtől péntekig orvosi alapellátás biztosított napi nyolc órában, az orvosok személye azonban heti ismétlődéssel naponta változik. Ez a körülmény megnehezíti a krónikus betegek nyomon követését. Napi 10-12 beteget látnak el, 20-30 perc jut egy-egy páciensre. 16 óra után telefonos orvosi ügyeletet biztosít az intézet.

Szintes rendelés van, azaz adott napon egy előre meghatározott szinten fogvatartott betegeket vizsgál meg az orvos. Amennyiben valaki nem kerül sorra, a következő napon vizsgálják meg, nem kell egy hetet várnia a következő szintes rendelésig. Akut problémával nem kell kivárni a szintes rendelési időt.

Az asszisztensek 12 óráznak, éjszaka is, szabadnapokkal. Hétfvégén ügyelet biztosított. A fogorvos heti négy napot rendel, ami kivételes ellátottságot jelent a jelenlegi börtönviszonyok között. Igaz, a látogatás idején épp háromhetes szabadságon volt és helyettesítése nem volt biztosítva. Az intézet tájékoztatása szerint a sürgős eseteket az intézet másik objektumában látták el.

Konzíliumkérés, szakorvosi vizsgálat, kórházi ellátásba utalás az intézmény jellegéből következően sokkal ritkább, mint civil területen. Több fogvatartottal történt személyes beszélgetés során felmerült, hogy külső egészségügyi intézményekbe feltehetően az őrzéssel és szállítással járó költségek miatt körülményes és hosszadalmas eljárás kijutni vizsgálatra akkor is, ha orvos-szakmailag ez indokolt lenne.

Az objektumban egy főállású pszichológus dolgozik, hétköznap napi nyolc órában, akivel a Bizottság munkatársai a látogatás során személyesen is találkoztak. A beszélgetés alapján

elhivatott szakember benyomását keltette. Ő foglalkozik a fogvatartottak és a személyzet lelki problémáival is.

Munkaideje legnagyobb részét a fogvatartottakkal való egyéni elbeszélgetés tölti ki, de tart csoportos foglalkozást is a drogprevenációs részlegnek. Indokolt esetben heti rendszerességgel találkozik az adott fogvatartottal. Elmondása szerint 10-ből 8 fogvatartott esetében van pszichés előzmény. Az intézetben rendelő pszichiáterrel jó szakmai kapcsolatot ápol, indokolt esetben konzultálnak, felhívják egymás figyelmét egy-egy fogvatartott esetére.

II.6.2.2. Tárgyi feltételek

A rendelők tágasak, jól felszereltek. Az újonnan átadott fogászat modern felszereléssel és röntgenkészülékkel is rendelkezik. Elkülönítők, egészségügyi zárkák rendelkezésre állnak. Ezekben néhány főt lehet elhelyezni, és van bennük vécé és külön zuhanyzó is. Rendelkezésre áll fertőző („AIDS-es”) elkülönítő is van (a megfigyelők látogatásakor üres volt).

Az eszközpark kifejezetten gazdag, bár a látogatáskor a fültükörben nem volt elem, így kérdéses, mennyire gyakran használják.

A megfigyelők a gyógyszerkészletet is számba vették. A gyógyszerellátás megfelelő, drágább és fontos szereket tekintve is (antibiotikumok, inzulin, szteroid). A lejáratú időre vonatkozó előírásokat betartják, a tárolás szakszerű. Az intézmény tájékoztatása szerint az orvosi segédesszközökkel való ellátás megoldott.

Félő, hogy a nyugtatók és altatók felírása túl gyakori (Frontin, Xanax). Dependenciához vezető, nagy dózísú szereket is kiadnak a fogvatartottak „könnyebb kezelhetősége” érdekében. Visszaélések előfordulnak annak ellenére, hogy porítva, az egészségügyi személyzet előtt kell bevenni a gyógyszereket.

A dokumentációnál, a gyógyszerek regisztrálásánál, a szolgálat átadásánál, epikríziseknél a megfigyelők nem tapasztaltak problémát, a követelményeknek megfelelnek. Központi adatbázisba interneten továbbítják az egészségügyi adatokat.

Az intézet tájékoztatása szerint az orvosi ellátás során a felügyelet minden esetben a rendelőben tartózkodik, halló-és látótávolságon belül, de amennyiben a végzett vizsgálat a beteg szeméremérzetét érinti, a felügyelő úgy helyezkedik el, hogy jelenléte ne legyen sértő.

A jelenlétről, annak okáról, illetve hiányáról nem készül dokumentáció, így az intézet nem rendelkezik statisztikai adatokkal a jelenlét gyakoriságáról és elrendelésének okairól.

A Magyar Helsinki Bizottság aggályosnak találja, hogy a fogvatartottaknak nincs lehetőségük négy szemközt megosztani kezelőorvosukkal egészségügyi panaszait. Különösen problémás lehet ez olyan esetekben, amikor a fogvatartott a személyi állomány tagja által elkövetett bántalmazásról szeretne beszámolni.

A Bizottság a Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság (CPT) Magyarországról szóló 2014-es jelentését szem előtt tartva azt javasolja, hogy az orvosi vizsgálatokat az állomány egészségügyi feladatokkal

nem rendelkező tagjai hallótávolságán, és – kivéve, ha az érintett egészségügyi szakember kifejezetten az ellenkezőjét kéri egy adott ügyben – látótávolságán kívül végezzék.

E javaslat gyakorlati megvalósítása van összhangban az egészségügyi és hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló törvénnyel is.

A Bizottság javasolja továbbá, hogy vezessenek a felügyelet jelenlétének okára vonatkozó nyilvántartást.

II.6.3. Tisztálkodás

A fürdés időtartamával vagy annak biztosításával, a meleg víz hiányával kapcsolatban nem érkezett panasz. A zárkákban is van meleg víz.

A zuhanyzóhelyiség fűtve van, felügyelet jelenléte nélkül zuhanyoznak a fogvatartottak. Kamera nincs. A Bizottság által megtekintett fürdőhelyiség egy másik (kamraszerű) helyiségtől úgy van elválasztva, hogy a választófalon volt egy kis ablak. Az intézet tájékoztatása szerint nem megfigyelésre használják. Zuhanyzáskor előre beállított hőfokon, gombnyomásra jön a víz. A hőmérséklet a felügyelet által szabályozható.

A Bizottság javasolja, hogy a zuhanyzófülke és a tároló helyiség közötti válaszfalon levő kis ablakot tegyék átláthatatlanná az esetleges visszaélések elkerülése érdekében.

A fogvatartottak az intézet által biztosított rendszeres mosáson túl lavórban, saját zárkájukban mossák ruháikat. Több fogvatartott is panaszkodott a zárkabejárások során arra, hogy nincs váltóruha, így előfordul, hogy az általuk este kimosott, de reggelre nem teljesen száraz ruhát kell felvenniük, mert tartanak attól, hogy ellenkező esetben fegyelmi eljárás indul ellenük.

A Bizottság javasolja, hogy mindenkor biztosítsák a fogvatartottak számára a száraz ruházatot, pl. mosáskor igényelhető váltóruha biztosításával.

II.7. Munkáltatás

A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet II. objektumában az intézet tájékoztatása szerint 85 fogvatartottat foglalkoztatnak, ez az összlétszám 26 %-át jelenti. Ez a foglalkoztatási arány rendkívül alacsony, még az az előzetes letartóztatottak magas számát figyelembe véve is. Közülük intézet-fenntartási feladatokat (ételosztás, mosogatás, karbantartó műhely, udvaros, raktár, takarító) látnak el a legtöbben.

A fenntartási munkákon túl vécépapír-ülőke hajtogatásával nyolcan, párnatöltögetéssel tízen foglalkoznak, a varrodában ketten dolgoznak. Külső helyszínen kilenc fogvatartott foglalkoztatása történik.

A Bizottság munkatársai zárkabejárás alkalmával beszélgettek egy EVSZ-es női fogvatartottal, akit külső helyszínen foglalkoztatnak, takarítói munkakörben. A munkáltatás feltételeivel kapcsolatban nem volt panasza.

Munkaterápiás foglalkoztatás, azaz az egészségi állapota miatt a munkáltatásban részt venni nem képes fogvatartottak szervezett foglalkoztatása, nem biztosított az intézetben.

A Bizottság a külső helyszínen való foglalkoztatást előremutatónak gondolja, ugyanakkor javasolja, hogy a rendkívül alacsony munkáltatási arány növelésére az intézet keressen újabb foglalkoztatási lehetőségeket a fogvatartottak számára.

II.8. Fegyelmi ügyek, jutalmazás

Az intézet tájékoztatása szerint a következő magatartások számítanak tipikus fegyelemsértésnek: tiszteletlen magatartás, fogvatartotti verekedés, kiabálás. A verekedések során a fogvatartottak tipikusan nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket okoznak egymásnak, a verekedések sok esetben az intézeten kívüli vagy belüli szerelmi konfliktusból adódnak. Az intézet véleménye, hogy az intézet többi objektumához képest a fegyelmi helyzet jó, ennek elsődleges oka a női fogvatartottak magas aránya.

Az intézet álláspontja szerint általános tapasztalat, hogy minél több a program, annál kevesebb a fegyelemsértés. Az is tipikus, hogy akik részt vesznek a foglalkozásokon, azok általában nem követnek el fegyelemsértést.

A rendelkezésre álló adatok szerint a II. objektumban 2014-ben 22 alkalommal alkalmaztak magánelzárás fegyelmi fenytést. A magánelzárás leghosszabb időtartama a törvényi maximum, 20 nap volt, amelyet egy alkalommal szabtak ki. Fegyelmi elkülönítésről statisztika nem készül, az intézet becslése szerint kb. 10 alkalommal kerülhetett rá sor 2014-ben.

A Bizottság javasolja, hogy a fegyelmi elkülönítésről vezessenek nyilvántartást az elrendelést alátámasztó indokok megjelölésével.

Az Intézet válaszában jelezte, hogy a javaslattal egyetértve a nyilvántartást rendszeresítették.

Az ön-és közveszélyes fogvatartottak elkülönítésére kialakított zárka („dühöngő”) alkalmazására 2014-ben egy alkalommal került sor, január 1-jén, amikor szilveszter éjjel az egyik fogvatartott annyira begyógyszerezte magát, hogy kezelhetetlenül agresszív lett.

A Bizottság pozitív fejleménynek tekinti, hogy a családdal és külvilággal való kapcsolattartás szempontjából kiemelt fontosságú intézeten kívüli látogató fogadás, a kimaradás és eltávozás száma jelentős mértékben nőtt 2015-ben, amint az az alábbi táblázatból jól látható:

Év	EVSZ-es fogvatartottak			Progresszív rezsimszabályok		
	látogató fogadása int. kívül	kimaradás	eltávozás	látogató fogadása int. kívül	kimaradás	eltávozás
2014	0	0	67	0	0	0
2015	29	16	218	19	1	5

Az intézet véleménye szerint elsősorban a progresszív rezsimszabályok bevezetése teremtette meg a lehetőséget a pozitív változásokra, amelynek lényege, hogy végrehajtási fogkokozatokon belül is lehetőséget ad differenciálásra (enyhe, közepes, szigorú rezsimbe való besorolással), illetve a jogszabály a rezsim szerint tesz különbséget az adható kedvezmények tekintetében.

II.9. A külvilággal való kapcsolat

II.9.1. Látogatófogadás, telefonálás

A Bizottság munkatársai megtekintették a látogatóhelyiséget, amelyben a fogvatartottak és hozzátartozóik érintkezhetnek asztali beszélő alkalmával. Kizárólag egyedi utasítás alapján, biztonsági okból tagadják meg az érintkezést, ilyenkor zárt fülkében, telefonon keresztül valósul meg a kapcsolattartás. Egyszerre 14 fogvatartott fogadhat látogatókat, alkalmanként legfeljebb négyet. A látogatók számára étel-és italautomata is rendelkezésre áll.

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 65/2015 (VIII. 18.) OP utasítása (továbbiakban: OP utasítás) szerint 2015. augusztus 19. napjától kezdődően a fogvatartottak jogosultak mobilszolgáltatást igénybe venni.

Az OP utasítás alapján a telefonálások lebonyolítása a korábbi rendszerhez hasonlóan működik: a fogvatartott csak az engedélyezett kapcsolattartóit tudja hívni, az intézet biztosítani tudja, hogy csak a jogszabályban meghatározott ideig tartson a hívás, a beszélgetések továbbra is ellenőrizhetőek lesznek a jogszabályban meghatározott esetekben. A fogvatartottak elmondása alapján a készülék nem alkalmas semmiféle adat tárolására.

Általánosságban véve a mobiltelefonon történő kapcsolattartás bevezetése pozitív változásként értékelhető: alkalmas lehet arra, hogy megkönnyítse a családtagokkal és a védővel való kapcsolattartást.

Visszatérő panasz volt ugyanakkor a fogvatartottak részéről, hogy a mobilról indítható hívások díja jelentősen megemelkedett a korábbi, az intézetben felszerelt vezetékes telefonról indítható hívások árához képest. Kérésünkre az intézet rendelkezésünkre bocsátotta a telefonálás korábbi és a jelenleg érvényes díjszabását, amit az alábbi táblázatban foglaltunk össze.

**A 2005. 05. 04. napjától érvényes díjtáblázat
Szolgáltató: Contel (BVfon Kft.)**

Díjzóna	Bruttó ár Ft/perc (7-18 óra)	Bruttó ár Ft/perc (18-7 óra)
Helyi hívás, I. díjzóna	14,-	9,-
II. díjzóna	27,-	16,-
III. díjzóna	43,-	23,-
Pannon	110,-	70,-
T-Mobile	110,-	70,-
Vodafone	110,-	70,-
Nemzetközi 1 (legalacsonyabb díjzóna)		90,-
Nemzetközi 11 (legdrágább díjzóna)		800,-

**2015. 08. 19. napjától érvényes díjtáblázat
Szolgáltató: Magyar Telekom Nyrt.**

Díjzóna	Bruttó ár Ft/perc
Helyi hívás	81,-
Pannon	93,-
T-Mobile	93,-
Vodafone	93,-
Nemzetközi 1 (legalacsonyabb díjzóna)	124,-
Nemzetközi 11 (legdrágább díjzóna)	683,-

Az összehasonlítás alapján látható, hogy a helyi hívások ára jelentősen megemelkedett, az I. díjzónába tartozó hívások a korábbi 14 Ft (kedvezményes időszakban 9 Ft) helyett 81 Ft-ba kerülnek. A mobiltelefonálás alapdíja ugyan csökkent, de figyelembe véve azt, hogy nincs kedvezményes időszak, a fogvatartottak a gyakorlatban mobiltelefont is drágábban hívhatnak, mint eddig (a kedvezményes időszak 70 forintos díja helyett 93 forintért).

Az intézet által rendelkezésünkre bocsátott információk alapján közvetlenül a mobiltelefonos rendszer bevezetése előtt a mobilhálózatba irányuló hívások díját a Contel csökkentette már egységesen 79 forintra. Ehhez képest az új díjszabás jelentősmértékű emelkedést mutat.

A rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján az új rendszerben már nincs kedvezményes időszak, csak csúcsidő. Nagyon fontos továbbá rámutatni, hogy míg a korábbi szolgáltató által biztosított rendszerben a hívások elszámolása másodperc alapú volt, addig mobilról indított hívások elszámolása perc alapú, azaz minden megkezdett perc után egy teljes percnél megfelelő összeget vonnak le.

A Magyar Helsinki Bizottság kifejezetten aggályosnak tartja, hogy a telefonálás a bv. intézetben jóval drágább, mint azon kívül. Összehasonlításképpen: a jelenlegi szolgáltató, a Magyar Telekom Nyrt. által nyújtott, lakosság számára elérhető Domino 5 feltöltőkártyás

csomag esetében 5 választott mobil vagy vezetékes szám bármely időszakban 39 Ft-os percdíjjal hívható, egyéb számok 49 Ft-os áron.

A jelenlegi díjszabás nagymértékben korlátozza a nehéz anyagi helyzetben levő fogvatartottak kapcsolattartását családtagjaikkal, megnehezíti a családi kötelék ápolását, ami kifejezetten hátrányos a fogvatartottak személyi fejlődésére és a majdani reintegráció esélyeit tekintve.

Súlyos probléma az is, hogy a fogvatartottak, mivel nem vihetik ki a mobilkészüléket a zárkából, zárkatársaik jelenlétében kénytelenek beszélni családtagjaikkal és védőjükkel.

A börtön, illetve a fogház fokozatban végrehajtott szabadságvesztés és az elzárás esetében nappal a zárkaajtókat nyitva tartják, így amennyiben a zárkatársakkal jó a viszonya a fogvatartottnak, megkérheti őket, hogy a bizalmas természetű telefonbeszélgetése idejére hagyják magára a zárkában.

Az előzetes letartóztatásban levők és a fegyház fokozatban végrehajtott szabadságvesztést töltő fogvatartottak esetében azonban napközben a zárka ajtaja zárva van, így kizárt annak a lehetősége, hogy fültanúk nélküli, bizalmas beszélgetést folytassanak családtagjaikkal vagy védőjükkel. A magánszféra ilyen mértékű korlátozása önmagában is kifogásolható, de különösen aggályos ez az előzetes letartóztatottak vonatkozásában, mert döntő befolyással lehet a tárgyalás kimenetelére.

A Magyar Helsinki Bizottság javasolja, hogy az intézet biztosítson a fogvatartottak részére olyan helyiséget, ahol előzetes jelentkezés alapján, illetve sürgős esetben anélkül is, lehetőségük lenne a bizalmas telefonbeszélgetések lefolytatására, például a jelenleg is működő ügyvédi beszélők lefolytatására kialakított helyiségben.

A mobilon történő hívásokkal kapcsolatban a fogvatartottak azt is panaszolták, hogy számlakivonatuk nem értelmezhető, a levonások összege és azok időpontja nem egyértelmű, és nem ellenőrizhető, hogy az intézet valóban annyi pénzt vont le, mint amennyit telefonáltak. A megfigyelők az általuk is megtekintett számlakivonaton olyan összegeket találtak, amelyek alacsonyabbak voltak egy percnyi hívás összegénél (8 forint, 39 forint, 4 forint, stb.), és nem tudták megállapítani, hogy ezek az összegek miért kerültek levonásra.

Több fogvatartott jelezte, hogy nem érti, miért nem lehet továbbra is használni az olcsóbb vezetékes telefont. Többen arról is beszámoltak, hogy az intézettől kapott tájékoztatás szerint a fali készülékeket 2015. december végéig használhatták volna párhuzamosan a mobiltelefonos új rendszerrel. Ehhez képest a fali készülékeket szeptember végén leszerelték, minden előzetes tájékoztatás nélkül.

A fogvatartottak részéről érzékelhető információhiány miatt arra kértük az intézetet, hogy részletesen és egyértelműen tájékoztassák a fogvatartottakat a mobiltelefon-használat díjszabásával és költségeivel kapcsolatosan, valamint a fali telefonok vártnál korábbi leszerelésének okáról is.

II.9.2. Kiétkezés

A Pálhalmi Agrospeciál Kft. által működtetett bolt árukínálata megfelelő, ezzel kapcsolatosan panasz csak elvétve érkezett a megfigyelőkhöz. A jogszabályoknak megfelelően havi kétszer biztosított a kiétkezés, ami szintes bontásban, előre tervezett ütemezés alapján történik.

Az intézet által rendelkezésünkre bocsátott árlista áttekintését és az kiétkezés árainak piaci árakkal való összehasonlítását nehezítette, hogy az árlistán a legtöbb esetben nem tüntetik fel a termék márkáját, esetenként csak annyit jelölnek meg, hogy „alacsonyabb árfekvésű”. Azon termékek esetében, ahol az ár-összehasonlítás lehetséges volt, a megfigyelők a legtöbb esetben nem találtak jelentős különbséges a kereskedelmi árakhoz képest (kivételt pl. a Coca-Cola termékek, a Pilóta piskótatallér jelentett, ahol 10 százalékosnál nagyobb volt az eltérés a bolti árakhoz képest).

A kiadott árlistán nem szerepel és az intézet a Helsinki Bizottság kérésére sem bocsátotta rendelkezésre a kiétkezés zöldség-és gyümölcskínálatát és árait. Ennek áttekintése különösen fontos lett volna, hiszen a megfigyelők a helyszínen éppen ezen termékek esetében látták eltúlzottnak az árakat, illetve a fogvatartottak is ezzel kapcsolatban jeleztek panaszt.

A Bizottság javasolja, hogy az intézet vezetése rendszeresen, legalább havonta ellenőrizze az idényáras zöldséges és gyümölcsök árát is.

Több fogvatartott panaszkodott arra, hogy a dohánytermékek zárjegyei sérültek vagy átragasztották őket. A zárjegyekről a Bizottság munkatársai fényképeket is készítettek.

A Bizottság kéri, hogy a dohányáru zárjegyeivel kapcsolatos panaszt az intézet vizsgálja ki, a felvetés megítélésére a Bizottság nem rendelkezik kompetenciával.

II.10. Oktatás, művelődés, sport, vallásgyakorlás

A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet II. objektumában a női fogvatartottaknak lehetőségük van arra, hogy részt vegyenek az általános iskolai oktatásban: 5-6. osztályban a látogatás időpontjában 17-en tanultak, 7-8. osztályba 21-en jártak. Heti három nap oktatási nap. Szakképzés is folyik az objektumban, textilkészítő tanfolyamon 9 fő végzett az elmúlt évben.

A Váltó-Sáv Alapítvány vizsgával záródó kommunikációs tréninget tart a női fogvatartottak részére.

Az intézet álláspontja az, hogy a túlzásfóltságból adódó problémák enyhíthetők és kevesebb a fegyelemsértés is, ha változatos szabadidős elfoglaltságokat biztosítanak a fogvatartottaknak. Az intézet a Bizottság megfigyelői rendelkezésére bocsátotta az intézet foglalkozásokat tartalmazó naptárát két hetet felölelő időszakra.

Az intézet női fogvatartottak részére heti vagy kétheti rendszerességgel szakköröket tartanak (énekkar, népdalkör, rajzsakkör, aerobic, könnyű torna, angol nyelvi, matematika és magyar nyelvi képzés, angol szakkör, angol nyelvű bibliaóra, kreatív hobby kézműves foglalkozás, lovári nyelvzsakkör, kommunikációs képzés, kézimunka szakkör) szervez. Több fogvatartott is

rendkívül elismerően nyilatkozott két reintegrációs tisztról, akik az említett foglalkozásokat szervezik.

Ezen felül a drogrevenenciós csoportban elhelyezett fogvatartottak számára és szabadulás előtt álló elítéltek részére heti rendszerességgel külön foglakoztatásokat tart a reintegrációs tisztt.

A Bizottság javasolja, hogy a jövőben a férfiak számára is biztosítsanak szakköröket, mert jelenleg szinte kizárólag női fogvatartottak számára elérhető az iskolai oktatás és a szakkörök.

Az objektumban a megfigyelők által megtekintett női közösségi helyiségben csocsó és pingpongasztal is van. A férfi szinten kialakított közösségi helyiség azonban rendkívüli kicsi, mindössze nyolc nm alapterületű, a benne található mikró, asztal, tv és két pad elfoglalja az összes helyet.

A férfiaknak sportolásra nincs lehetőségük, bár az intézet tájékoztatása szerint 2016-ben tervezik kondicionáló terem létrehozását. A napi egy óra szabad levegőn való tartózkodást az objektum betonudvarán biztosítják, amely fallal három részre van elkülönítve. Padok vagy egyéb felszerelés az egyik elkerített udvarrészen található húzódzkodó korlátokon kívül nincs. Az udvar falának egy része a fogvatartott által dekorált: különböző városokban található látványosságokat festettek a falakra.

A Helsinki Bizottság javasolja, hogy az intézetbővítés során a sportolási, mozgási lehetőségek megteremtésére fektessen nagy hangsúlyt az intézet, kondicionáló terem létrehozásával, a sétaudvaron további eszközök felszerelésével. Különösen kritikus ez a férfi fogvatartottak számára, akik számára nem biztosított az oktatásban való részvétel és szakköröket sem szerveznek részükre.

A Bizottság megfigyelői benyomása szerint az intézet kiváló együttműködési kapcsolatokat alakított ki a fogvatartottak vallásgyakorlásának elősegítésére.

Az objektumban a fogvatartottak rendelkezésére áll egy általuk dekorált kápolna, amelyben heti rendszerességgel ökumenikus istentiszteleteket tartanak. Az ökumenikus istentiszteleten kívül havi rendszerességgel van lehetőség meghatározott felekezet szerinti istentiszteletre is. Rabbi általában hetente látogatja az intézetet.

Emellett egyéni lelki gondozásra, valamint külsős vagy saját lelkésszel való találkozásra is van lehetőség.

Iszlám előírások szerinti szertartást nem tartanak, az intézet tájékoztatása szerint nincs rá igény; biztosítanak viszont muszlim étrendet az ezt igénylő fogvatartottak részére. Étrendet bármiféle vizsgálat nélkül a vallásuknak megfelelően kapnak a fogvatartottak, ha jelzik, hogy valamelyik vallást követik. Kivételt egyedül az intézetben elérhető kóser étrend jelent, de ott sem az intézet, hanem a zsidó hitközség vizsgálja, hogy a fogvatartott valóban követi-e a zsidó hitet. Ennek az oka az, hogy Budapesti Zsidó Hitközség finanszírozza és állítja elő a kóser ételt, és ők szállítják be az intézetbe.

Kéthavonta kb. másfél órás családi istentiszteletet tartanak a beszélő helyiségében, amin 16 fogvatartott vehet részt hozzátartozóival együtt. Minden család külön asztalhoz ülhet. Az alkalom liturgikus résszel kezdődik, ezt követi a kapcsolattartási rész és lelki gondozás. A családi istentisztelet nem számít hagyományos látogatási alkalmának, azon felül engedélyezhető. A családi istentisztelet névsorát a lelkész állítja össze, az intézet vezetésének tájékoztatása szerint figyelmet fordítanak arra, hogy nem mindig ugyanazok a fogvatartottak vehessenek részt ezeken az alkalmakon, amelyeket hétköznap, 13:30-tól 14:50-ig tartanak.

A Bizottság javasolja, hogy amennyiben erre lehetőség van, a családi istentiszteleteket lehetőleg hétvégeként (is) vagy hétköznap munkaidő után rendezzék meg. Többen is jelezték, hogy mivel a család dolgozik, komoly nehézséget jelent eljutni ezekre az alkalmakra a koradélutáni órákban.

A Bizottság véleménye szerint jogilag problematikus, hogy a nem hívő fogvatartottak részére nem biztosított hasonló lehetőség. Egy esetleges Egyenlő Bánásmód Hatóság előtt folyó eljárás esetén az intézetnek igazolnia kell, hogy a megkülönböztetés szükséges és arányos, valamint az is, hogy a megkülönböztetés önkényességével szemben léteznek intézményes garanciák, ha egyébként a megkülönböztetés maga jogszerű.

Az intézetben külön női és férfi könyvtár működik. A Bizottság tagjai a férfi könyvtárat tekintették meg, ott az intézet tájékoztatása szerint 11800 könyv áll a fogvatartottak rendelkezésére, egyszerre ötöt lehet kikölcsönözni. A könyvtárhasználat nőknek minden nap, férfiaknak kedd-csütörtökön biztosított, szintenként eltérő heteken.

Objektumok közötti könyvcserével is igyekeznek hozzájárulni ahhoz, hogy változatos legyen a kínálat.

Idegen nyelvű könyvekből hiány van, a külföldi fogvatartottak olvasási lehetőségei igen korlátozottak. Az intézet tájékoztatása szerint szükség lenne lovari, spanyol, kínai, vietnámi, portugál nyelvű irodalomra és nyelvkönyvekre.

A könyvtárban mindössze egy számítógép áll a fogvatartottak rendelkezésére irattanulmányozás céljára, amelyen azonban jogszabálytár nem áll rendelkezésre – csak nyomtatott példány érhető el a könyvtárban.

A Helsinki Bizottság javasolja, hogy több számítógépet biztosítsanak a fogvatartottak részére, illetve digitalizált jogszabálygyűjteménnyel tegyék hatékonyabbá az irattanulmányozást.

A Helsinki Bizottság javasolja továbbá, hogy könyveket adománygyűjtési akció keretében is gyűjtsék.

A Bizottság szerint pozitív fejlemény, hogy az intézet minden zárkájában biztosított televízió, amelyet a fogvatartottak 15:00-22:30-ig, szombaton 15:00-23:30-ig nézhetnek.

II.11. Fejlesztések, előrelépések

Az objektum 2011-es újrainításakor a túlzásfoltosság enyhítése érdekében a befogadóképességet 100 férőhellyel bővítették, a szomszédos rendőrségi fogda egy szintjének átcsatolásával. A fogvatartotti létszámot a Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetbe való végleges átszállítással is sikerült csökkenteni.

A közelmúltban került sor a Bizottság által megtekintett tantermek felújítására is, amelyek jól felszereltek, igényes környezetet biztosítanak az oktatásra.

A bv. intézet az objektumban szeretné elindítani a börtönrádiót a Váci Fegyház és Börtönben működő börtönrádió mintájára. A műsor szerkesztésével kapcsolatos teendőket a tervek szerint a reintegrációs tiszt fogja koordinálni, több fogvatartott is részt vesz majd a műsorok készítésében. Az intézet tervei szerint lennének kifejezetten nőknek szóló műsorok. A szükséges eszközöket az intézet már beszerezte, így rövid időn belül megkezdődhet a rádió működése.

Az intézetvezetés arról tájékoztatta a Bizottság megfigyelőit, hogy 2016-ban kondicionáló termet szeretnének létrehozni.

II.12. A személyi állomány képzése, pszichés helyzete

Évente legalább két alkalommal minden szakterület részvételével egész napos esetfeldolgozásokat tartanak.

A kiegészítő megelőzését és a lelki terhek feldolgozását segítik a rendszeres bentlakásos személyiségfejlesztő és stresszkezelő tréningek, amelyeket intézeti szinten szerveznek évente 20 ütemben, ütemenként 12 fő részvételével, öt napos időtartamban. Ezeket a tanfolyamokat pszichológus bevonásával tartják a Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és Rehabilitációs Központjának igali és pilisszentkereszti üdülőjében.

A megfelelő bánásmód és kommunikáció alkalmazását az említetteken felül a Közszolgálati Személyzetfejlesztési Főigazgatóság által szervezett minősített továbbképzések segítik elő. A személyi állomány tagjai minden hónapban többféle, tematikusan összeállított tanfolyam közül választhatnak, krízis-és válsághelyzetek kezelése, hatékony kommunikáció fejlesztése, konfliktuskezelés és időgazdálkodás témakörében.

A szolgálati jogviszonyhoz kapcsolódó kreditrendszerben mind a stresszkezelő tréning, mind a minősített továbbképzések elvégzésével krediteket gyűjtenek az állomány hivatásos tagjai.

A Bizottság javasolja, hogy a nem hivatásos, de fogvatartottakkal rendszeresen érintkező munkatársak számára (például szociális segédelőadó) is tegyék elérhetővé ezeket a képzési lehetőségeket.

Az intézeti pszichológus végzi a személyi állomány időszakos pszichikai alkalmassági vizsgálatát, illetve hozzá fordulhatnak, ha ennek szükségét érzik. A kétféle pszichológusi szerep összekeveredése (egyfelől támogató-tanácsadó, másfelől egészségügyi alkalmasságról hivatalosan nyilatkozó) jó eséllyel járhat azzal a következménnyel, hogy a

személyi állomány tagjai inkább ritkábban fordulnak alkalmi nehézségeikkel a szakemberhez, hiszen az más körülmények között meghatározó szerepet játszik pályaalakulásuk eldöntésében. Mindez nem csupán azt jelenti, hogy a személyre szabott tanácsadást kevesen veszik igénybe, hanem annak a veszélye is megnő, hogy a beavatkozás már csak krízishelyzetben következik be.

További probléma, hogy az intézet pszichológusa számára nem biztosított rendszeres szakmai konzultáció és szupervízió.

A Helsinki Bizottság javaslata, hogy a személyi állományi tagoknak az intézet számára semmiféle beszámolási kötelezettséggel nem rendelkező pszichológus álljon rendelkezésére, akinek az igénybevételét az intézet – akár anyagi eszközökkel – támogatja vagy a szupervíziót folyamatosan, szervezett keretek között biztosítja, akár több intézet személyi állománya részére közösen. Kiemelt fontosságú, hogy a fogvatartottak lelki problémáival foglalkozó pszichológus számára elérhető legyen szakmai segítség.

III. Egyéni panaszok

Az alábbi részben az egyéni, bizalmas meghallgatásra jelentkezett fogvatartottak panaszait közöljük, amennyiben azok a fogvatartási körülményeket érintik. Az általános jellegű, valamint a visszatérő, nem egyedi panaszokat beledolgoztuk a jelentés főszövegébe.

A *dólt betűvel* szedett részben azok az információk szerepelnek, amelyet a Helsinki Bizottság megfigyelői az intézeti vezetéssel folytatott megbeszélésen kaptak. Szürke háttérrel szerepelnek azok az intézkedések, amelyeket az intézet a látogatást – és sok esetben az ügy kivizsgálását követően – tett az adott eset kezelése érdekében. Az intézet által adott tájékoztatást szövegszerű változtatás nélkül emeltük át a jelentésbe. Sötétebb szürke háttérrel szerepelnek az Intézetnek az írásos jelentésre adott reakciói.

A.B.: A fogvatartott arra panaszkodott, hogy három hónappal a látogatásunk előtt szállították át Sándorházáról és ott hagyta a spájkártyáját [ami nélkül nem tud vásárolni a bv. intézetben található boltban], amit azóta sem juttattak el hozzá és nem kapott új kártyát sem. A Bizottság munkatársai jelezték a problémák a parancsnok-helyettesnek, aki ígérte, hogy utánanéz a panasznak.

A fogvatartott november 30-án megkapta a kiétkelési kártyáját.

B.C.: A fogvatartott elmondta, hogy előzetes letartóztatása során többször áthelyezték másik intézetbe. Az egyik áthelyezés során büntetőügyének összes irata a márianosztrai intézetben maradt. Kérésére az ott maradt iratok egy részét megkapta, de nagyon sok dokumentum elveszett, amit csak hosszú idő után tudott pótolni. Jelenleg megismételt eljárás folyik az ügyében és birtokában van az összes iratnak, de a következők nehezítik védelmének előkészítését: egyrészt a zárkában nagyon sokan vannak, és a környezet állandóan zavarja a koncentrációban, másrészt kizárólag a könyvtárban lévő egyetlen számítógépen tudja tanulmányozni az elektronikus formátumban rendelkezésre álló iratait, de túl sok ember jut arra az egyetlen gépre, ezért nem tud elég időt tölteni az iratok olvasásával. A fogvatartott szeretné, ha egy vagy legfeljebb két személyes zárkába helyeznék el, továbbá ha engedélyeznék számára, hogy saját laptopját magánál tarthassa, vagy több gépet helyeznének el a könyvtárban.

Az Intézet tájékoztatás szerint a Házirend értelmében kérelem alapján 8.00-11.45 és 13-17.30 között lehet irattanulmányozás céljából a számítógépet használni, az érintett fogvatartott minden ilyen irányú kérelmének helyt adtak, jelenleg egyedül ő használja a gépet (március végén). A laptopot a BVOP 30500/5636/5/2014.-es körlevele, valamint a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 1. sz. melléklete alapján nem lehetséges zárkán tartani.

C.D.: A fogvatartott elmondta, hogy kérése ellenére nem engedélyezték, hogy egy zárkába kerüljön a féltestvérével. A parancsnok-helyettesről utóbb megtudtuk ennek okát: *a panaszos nem dohányzó, míg féltestvére dohányzó zárkában volt elhelyezve, ezért az elkülönítési szabályok nem tették lehetővé közös zárkában való elhelyezésüket.*

D.E.: A fogvatartott kifogásolta az ügyészi meghallgatás gyakorlatát. Elmondása szerint az általa kérelmezett ügyészi meghallgatáson jelen voltak az intézeti személyi állomány tagjai közül többen, ezért nem volt biztosítva az ügyésszel való privát beszélgetés lehetősége.

A fogvatartott továbbá panaszkodott arra, hogy szeretett volna bérelni hűtőszekrényt – mivel a romlandó ételeket nem tudja hol tárolni –, de az intézet tájékoztatása szerint ezt anyagi okokból nem tudták számára biztosítani. A fogvatartott felajánlotta, hogy saját költségén vesz egy hűtőszekrényt, de elmondása szerint az intézet nem engedte volna, hogy azt behozza. *A parancsnok-helyettes később úgy nyilatkozott, hogy saját költségén vásárolt hűtő behozatalának nincs akadálya, továbbá tájékoztatott arról, hogy a közeljövőben tervezik hűtők beszerzését és szintenkénti elhelyezését.*

E.F.: A fogvatartott kifogásolta, hogy a férfi fogvatartottak részére nincs biztosítva olyan foglalkozás, beszélgetés vagy egyéb program, amely elősegítené a közösségbe való beilleszkedést. Elmondta azt is, hogy az általa kérelmezett ügyészi meghallgatáson nem volt lehetősége négy szemközt beszélni az ügyésszel, mert jelen volt a személyi állomány több tagja is.

A fogvatartott (aki külföldi állampolgár) továbbá azt panaszolta, hogy a személyi állománnyal való kommunikáció nagyon nehéz, mert csak kevesen beszélnek angolul és ők is nagyon rosszul. Elmondta továbbá, hogy a jogszabályok nincsenek lefordítva angolra, és állítása szerint a házirendet sem kapta meg angolul.

F.G.: A fogvatartott gyulladós bélrendszeri megbetegedésben szenved. A több éves előzetes letartóztatása alatt a fogvatartott több különböző intézetekben volt már elhelyezve, panaszának jelentős része nem a jelenlegi intézetre vonatkozik. Elmondása szerint az első intézetben való fogva tartása alatt az egészségügyi személyzet kifejezetten ellenséges volt vele szemben, nem vették komolyan betegségét és panaszait. Később, más intézetekben való fogva tartása során összesen három különböző intézet, három különböző orvosa is beutalta a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházába (Tököl), de hosszú ideig az egyes intézetek nem biztosították számára, hogy kórházi ellátásban részesülhessen. Végül átszállították a tököli kórházba, ahol viszont a szükséges vizsgálatot nem tudták elvégezni a vizsgálati műszer meghibásodása okán. Később, egy másik egészségügyi intézményben próbálták meg a vizsgálatot elvégezni, amely során a vizsgálatot végző orvos felsértette a vastagbél falát. Elmondása szerint a jelenlegi intézetben az egészségügyi személyzet korrekt vele szemben. Ugyanakkor szeretné, ha biztosítanák számára, hogy egy külsős kórházban megvizsgálja egy gasztroenterológus és egy kardiológus (mivel a szívével kapcsolatban is van egészségügyi panasz), de eddig ezt a lehetőséget őrzésbiztonsági okokra hivatkozva megtagadták tőle.

A fogvatartott sérelmezte, hogy gyomortükrözésére még nem került sor. Ebben az ügyben gasztroenterológus szakorvossal egyeztetésre került sor, aki elmondta, hogy jelenleg a fogvatartottnak ez nem egy akut beavatkozás lenne mivel, jelenlegi gyógyszerei mellett az állapota kielégítő, és panaszmentes. A legközelebbi rendelésen a fogvatartottat fogadja, a vizsgálat elvégzésével kapcsolatban vele egyeztet.

G.H.: A fogvatartott a munkáltatással kapcsolatban elmondta, hogy udvarosként foglalkoztatják; kukákat kell le és felhordania az udvar és a hatodik emelet között.

Panaszolta, hogy annak ellenére, hogy ez egy több emberes munka (kezdetben 5-6 fogvatartott végezte), jelenleg csak ketten végzik. Emiatt sokszor túlóránia kell, és attól tart, ha ezt problémaként jelezné, akkor azt a munkavégzési kötelezettség megtagadásaként értékelné az intézet. Kifogásolta továbbá azt is, hogy a munka megkezdése előtt nem kapott védőoltást és a munka-alkalmassági vizsgálata is merő formalitás volt, ugyanakkor a börtönrendelő kukája veszélyes hulladékot is tartalmaz.

Az Intézet válaszában közölte, hogy a munkába állítás előtt minden alkalommal az adott munkakörre vonatkozóan, a szakma szabályainak betartásával foglalkozás-egészségügyi vizsgálaton vesznek részt a fogvatartottak.

H.I.: A fogvatartott édesapja meghalt, ezért kérte büntetésének félbeszakítását, amit az intézet elutasított arra hivatkozással, hogy nem készült környezettanulmány. Később kiderült, hogy a környezettanulmány valójában elkészült, de ennek ellenére nem engedték ki az intézetből. A fogvatartott szeretné meglátogatni édesapja sírját, ebben kérte a segítségünket.

Az Intézet jelezte, hogy az érintettet a reintegrációs tájékoztató ezen irányú kérelmével kapcsolatban.

I.J.: A fogvatartott panaszt fogalmazott meg a pénzügyi kimutatásokkal kapcsolatban. Elmondta, hogy fogalma sincs mennyi pénze van a számláján, mennyit és miért von le az intézet a számlájáról. Sérelmezte, hogy pénzügyi kimutatást csak kérelemre kap, ami pedig zavaros és nem tudja értelmezni, annak ellenére, hogy könyvelő végzettségű.

Panaszolta azt is, hogy az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását nem az ebben az objektumban elhelyezett fogvatartottak részére biztosítják, hanem más objektumból hoznak át fogvatartottakat erre a célra.

Az Intézet válaszában jelezte, hogy az az enyhébb végrehajtási szabályokról a büntetés-végrehajtási bírók döntenek, így az nem intézeti kompetencia. A pénzügyi elszámolással kapcsolatos kérelmét megvizsgálták, az erről szóló tájékoztatót az érintett tudomásul vette.

J.K.: A fogvatartott is panaszkodott arra, hogy nem tud tisztába kerülni azzal, hogy mennyi pénze van számláján, mennyit és miért von le tőle az intézet. Kért pénzügyi kimutatást, de nem kapott. Szeretné, ha havonta kaphatna kimutatást a számláján lévő összegről és a havi pénzmozgásról.

A munkáltatással kapcsolatban elmondta, hogy október hónapban összesen 27 napot dolgozott, de csak 17 napot számoltak el neki. Panaszolta továbbá, hogy a pihenőnapokon végzett munkáért nem kapja meg mindig az emelt összegű munkabérét. Azt is jelezte, hogy míg korábban átlagosan havonta húszezer forintot kapott, október hónapban csak tizennégy ezer forint összegű munkabért adtak neki; szeretné tudni, hogy ennek mi az oka.

A fogvatartott pénzügyi elszámolással kapcsolatos kérelmét megvizsgálták, az erről szóló tájékoztatót az érintett tudomásul vette, hamarosan szabadult is.

K.L (G.J.): A fogvatartottnak több egészségügyi panasa is volt. Cukorbetegségét és szívritmus-zavarát az intézeti befogadása alkalmával megfelelően igazolta. Elmondta, hogy a

befogadását követő pár hónapig a saját gyógyszereit szedte, amelyet behozott az intézetbe. Miután ez elfogyott, más gyógyszereket kezdett kapni az intézettől. Állítása szerint nem a betegségének megfelelő gyógyszereket kap, hanem azt, ami éppen van. Kifogásolta azt is, hogy nem kapja megfelelően a cukorbetegeknek járó étkezést: ugyan naponta ötször kap ételt, de a biztosított mennyiség nem elegendő, mindössze annyival kap többet, hogy kenyér helyett zsömlét adnak neki.

Panaszolta továbbá, hogy fogászati panaszát nem kezelték megfelelően. Egy pénteki napon jelezte, hogy fogfájás gyötri. Akkor nem volt orvos az intézetben, viszont nem vitték ki külkórházba egészen a következő hét keddi napjáig. Ekkora már olyan rossz állapotba került a foga, hogy várni kellett, amíg elmúlik a gyulladás és csak ezt követően tudták kezelni.

A fogvatartott szeretné, ha azokat a gyógyszereket kapná, amiket eredetileg felírtak neki, hogy megfelelően kapja meg a cukorbetegnek járó étkezést, valamint, hogy biztosítanak számára egy egészségügyi állapotfelmérést, mert intézetbe kerülése óta nem ellenőrizték cukorbetegségének esetleges változását.

A fogvatartott vérnyomása jelenleg rendben van. A gyógyszereivel kapcsolatban tájékoztatva lett, hogy a bv. intézetben kötelessége a gyógyszerrel való ellátás folyamatos biztosítása, de csak a hatóanyag tekintetében vagyunk kötelesek figyelembe venni a gyógyszereket. Bármilyen azonos hatóanyagú generikumot adhatunk számukra.

L.M.: A fogvatartott elmesélte, hogy egy alkalommal büntetésfélbeszakításának lejártát követően – önhibáján kívül – nem tudott visszatérni a bv. intézetbe. Nyomozás indult ellene fogolyszökés miatt, amit azonban az önhiba hiányára tekintettel megszüntettek. Ennek ellenére a fogolyszökés szerepel a nevelési anyagában, valamint egyéb más dokumentumokban, az önhiba hiányára való utalás nélkül, pl. az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásához szükséges értékelő véleményben. Többszöri kérése ellenére sem törölték anyagából a fogolyszökésre utalást.

A fogvatartott továbbá elmondta, hogy nagyon szeretne dolgozni az intézetben, de nem biztosítanak számára munkát. Van varroda az intézetben, de tanfolyamra nem járhatott, mert csak könnyű fizikai munkára találtak alkalmasnak, a varrodai munka viszont nehéz fizikai munkának minősül. Végzettségét tekintve fodrász, és szeretné, ha az intézet ekként foglalkoztatná, azonban a végzettségét igazoló papírok hiányában az intézet egyelőre nem engedi, hogy munkát végezzen. Ennek ellenére gyakorlatilag már most is ő vágja, festi a fogvatartott-társai haját.

A fogvatartott számítógépes anyagában 2012.05.23-n került többletinformáció rögzítésre, melynek tartalma szerint korábbi büntetés-félbeszakításáról nem érkezett időben vissza az intézetbe, így ellene az intézet parancsnoka büntetőfeljelentést tett. 2013. 03. 01-én - az ügy tisztázását követően – a többletinformáció „törölt” állapotba került. A számítógépes rendszerből történő teljes törlésre a BVOP-nak van lehetősége.

M.N.: A fogvatartott külföldi állampolgár, gyengén beszél magyarul. Elmondása szerint már két éve és egy hónapja nem látta a családtagjait, akik külföldön élnek. Még 2013 augusztusában írt egy levelet a BVOP-nak, az igazságügyi miniszternek, valamint az állampolgársága szerint ország egyik miniszterének. Két évvel később, 2015 augusztusában

kapott egy levelet az állampolgársága szerinti ország igazságügyi miniszterétől, amelyben – állítása szerint – az állampolgársága szerint ország átvonná a büntetés végrehajtását. Sem a BVOP-tól, sem a magyar minisztertől azonban nem kapott még semmiféle tájékoztatást. Szeretné megtudni, hol tart az ügye.

A nyilvántartási szakterület tájékoztatás szerint a fogvatartott kizárólag kiadatásra vár, a kiadatással kapcsolatos szervezést a két ország IM [igazságügyi minisztériumai] rendezik, egyeztetnek egymással, ez jelenleg még folyamatban van.

P.Q.: A fogvatartottat 2015 novemberében szállították be az intézetbe a Merényi Gusztáv Kórházból elfogatóparancs alapján, annak ellenére, hogy – a fogvatartott elmondása szerint – adott meg idézhető címet a hatóságoknak (a volt élettársát, valamint a Magyar Máltai Szeretetszolgálatét). A kórházban alkohol- és gyógyszerfüggő leszoktató, bennfekvéses kezelésen vett részt. Tudomása szerint 2016. április 13-ig kell bent maradnia, de nem tudja, hogy miért került be egyáltalán az intézetbe. A Bizottság munkatársai megígérték, hogy kiderítik mi a fogva tartásának indoka, milyen eljárás folyt vele szemben.

Q.R.: A fogvatartott, elmondása szerint, három hete nem tudja tartani a kapcsolatot senkivel. A kapcsolattartói nyilatkozatot és a telefon egyenlegének feltöltéséhez szükséges csekket kiküldte családtagjainak. A telefon egyenlegét a családtagok feltöltötték, kapcsolattartói nyilatkozata ugyanakkor elveszett a budapesti és a székesfehérvári intézet közötti áthelyezések során. Ígértük a fogvatartottnak, hogy jelezzük panaszát az intézet vezetősége felé.

A fogvatartott 2015. december 12-én végleg átszállításra került a Szombathelyi Országos Bv. Intézetbe. Ezt megelőzően, november 27-én érkezett intézetünkbe vissza, a székesfehérvári intézetbe utána küldött ajánlott levél a benne lévő 1 db. kapcsolattartási nyilatkozata, mely alapján fia (...) kapcsolattartóként számára még aznap felvezetésre került.

S.T. (B.V.): A fogvatartott kifogásolta, hogy megfelelő magatartása és dicséretes tanulmányi eredményei ellenére nem engedélyezték számára a kinti beszélőt.

T.U.: A fogvatartott nyugdíjas és viszonylag magas összegű nyugdíjat folyósítanak számára, amivel a zárkatársai is tisztában vannak. Viszonylag jó anyagi körülményei miatt rendszeresen előfordul, hogy a kiétkezés során vásárolt árukat elveszik tőle, sőt zárkatársai vele vásároltatnak maguknak árukat. A fogvatartott szerint a nevelő [reintegrációs tiszt] tud erről, de nem foglalkozik vele.

A fogvatartott továbbá arra panaszkodott, hogy már egy hete nincs kicserélve a kiégett villanykörte a wc-ben. Szóltak a nevelőnek, de nem intézkedett.

A fogvatartott jelenleg kétszemélyes zárkában van elhelyezve. Meghallgatási jegyzőkönyv vele felvételre került, melyben elmondta, hogy magas a nyugdíja, és előző zárkájában több alkalommal zárkatársai részére vett ajándékba csoki, kekszet, kávé, cigarettát. Volt, hogy a felsorolt termékeket kölcsönadta vagy kisegítette társait, de erőszakkal történt elvételről nem nyilatkozott.

U.V.: A fogvatartott szeretne visszakerülni a korábbi zárkájába, ahol anyanyelvén (lovári) tudott beszélni zárkatársaival, akiket már ismer. Kérdésre elmondta, hogy azért helyezték a

korábbi zárkájából, mert egyszer odaköszönt a bűntársának, aki a vele szemben lévő zárkában volt elhelyezve (mindketten előzetes letartóztatásukat töltik).

A fogvatartott a 408. zárkából zárkaproblémák, ezen belül gyakori veszekedések miatt került áthelyezésre másik zárkába, így odatörténő visszahelyezése biztonsági okból nem lehetséges.